

1983 maj 14, Świdnica – Analiza wydarzeń w Świdnicy z 1 maja 1983 r.,
opracowana przez prezydenta miasta Świdnicy Adama Markiewicza

Świdnica, dnia 14 maja 1983 r.

**Analiza
zaistniałych zdarzeń w dniu 1 maja 1983 r. w Świdnicy^a**

Analiza obejmuje zdarzenia związane z kontrpochodem, jaki miał miejsce w Świdnicy w dniu 1 maja 1983 r. Ulotki podziemia zakładały zorganizowanie kontrpochodu w [dwó]ch punktach miasta, tj. na pl. Lenina i pl. Grunwaldzkim, który następnie ulicami miasta miał przejść na pl. 35-lecia PRL na Osiedlu Młodych. Doszło do zorganizowania pochodu na pl. Lenina, który ulicami miasta dążył do osiągnięcia zamierzonego celu, ale w wyniku działań służb porządkowych zmienił pierwotne założenie i udał się pod kaplicę na Osiedlu Młodych. W momencie wychodzenia z pl. Lenina kontrpochód liczył 100–150 osób, w trakcie dochodzenia do kaplicy na Osiedlu Młodych liczył około 1500 osób. Tłum uczestniczący w kontrpochodzie nie miał cech agresywnych.

Na podstawie obecnie posiadanego rozeznania służb porządkowych, a także członków Miejskiego Sztabu Obrony Cywilnej, który w dniu 13 maja br. dokonał dogłębnej oceny zaistniałej sytuacji, można stwierdzić:

1. W kontrpochodzie zorganizowanym przez podziemie większość uczestników było w wieku średnim. Ponadto uczestniczyli emeryci i renciści.

Zanotowano także udział właścicieli zakładów rzemieślniczych, taksówkarzy, agentów. Dużą grupę stanowili pracownicy zakładów pracy z terenu miasta, a także pracownicy zakładów działających w niedalekiej odległości od miasta. Uczestniczyły również kobiety z dziećmi i z dziećmi w wózkach.

2. W momencie organizowania kontrpochodu wśród osób znajdujących się na pl. Lenina nie było znanych przedstawicieli podziemia, również nie uczestniczyli w dalszej części kontrpochodu.

^a Powyżej w lewym górnym rogu prostokątna pieczęć Prezydent Miasta Świdnicy.

3. Do dnia 13 maja br. na podstawie rozpoznania stwierdzono następujący udział pracowników świdnickich zakładów pracy:

DZBR „Renifer” – 7

ZW[A]P Mera-Pafal – 8

ZEM – 14

FWŚ – 3

ŚFUP – 4

Ajenci:

1. Owsiana Aleksandra – sklep, dodatki szewskie, ul. Marksa 9

2. Owsiany Jan

Zatrudnieni prywatnie:

1. Lalko Stanisław – taxi nr 47

2. Michalik Władysław – ślusarstwo, Witoszów Dolny

3. Kołaryński Leszek – ciastkarnia „Turecka”

4. Kordela Zdzisław – taxi bagażowa nr 15

5. Sierputowski Jan – wyrób galanterii z surowców odpadowych

6. Sierputowski Ryszard – ”

Inne instytucje i zakłady pracy:

1. Banach Barbara – nauczycielka Szkoły Specjalnej w Strzegomiu

2. Harcman Witold – nauczyciel T[echnikum] R[olniczego] Mokrzeszów

3. Nowak Janina – Spółdzielnia „Odra”

4. Patejczuk Andrzej – Spółdzielnia Pracy Aparatura Pomiarowa

5. Sajan Czesław – Cukrownia „Świdnica”

6. Toboczyński Henryk – ZTiB WZSR Słotwina

Łącznie rozpoznano i przeprowadzono rozmowy, kierując równocześnie określone wnioski – 53 osoby.

4. Znaczący udział pracowników zakładów pracy świadczy o niedostatecznej pracy społeczno-politycznej wśród pracowników i dozoru prowadzonej przez kierownictwa zakładów, co może potwierdzić udział dwóch mistrzów w kontrpochodzie ze ZWAP-u.

5. Znając założenia przeciwnika, funkcjonariusze MO mieli polecenie legitymowania osób na pl. Lenina, ażeby nie dopuścić do zorganizowania się kontrpochodu. Należy stwierdzić, że nie w pełni wywiązano się z tego zadania.

6. Według posiadanego rozeznania można sądzić, że duży wpływ na organizowanie przez podziemie wszelkiego rodzaju manifestacji posiadają księża z kościoła pw. św. Stanisława.

Podjęte działania

1. Piętnaście osób najbardziej aktywnych w kontrpochodzie zostało ukaranych z art. 50 ust. 1 dekretu o stanie wojennym¹ przez kolegium, w tym 13 kar grzywny na sumę 198 tys. zł oraz 2 kary aresztu zasadniczego w wymiarze 2 i 3 miesiące.

2. Nazwiska osób ukaranych będących pracownikami zakładów pracy zostały przekazane kierownictwom zakładów.

3. Podjęto działania prawne w stosunku do pozostałych osób nie związanych z zakładami uspołecznionymi. Do dnia 13 maja br. Wydział Handlu i Usług Urzędu Miejskiego wydał decyzje w stosunku do 2 rzemieślników, cofając zezwolenie na wykonywanie rzemiosła.

Dalsze decyzje zostaną podjęte w najbliższym czasie.

4. Komenda Miejska Milicji Obywatelskiej pracuje nad dalszym rozpoznanem uczestników kontrpochodu i w miarę dokonanych ustaleń informuje zainteresowane zakłady i instytucje.

Zalecenia i wnioski do dalszej pracy

Miejski Sztab Obrony Cywilnej na posiedzeniu w dniu 13 maja br. przyjął następujące zadania i zalecenia:

1. Zobowiązuje się kierownictwa zakładów pracy do dokonania oceny udziału pracowników w pochodzie 1-Majowym.

2. Zobowiązuje się kierownictwa zakładów i instytucji do podjęcia pracy społeczno-politycznej z kadrą kierowniczą, średnim dozorem – mistrzami i brygadzystami – w celu kształtowania właściwych postaw ludzi pracy.

3. Zaleca się kierownictwom zakładów pracy wyciągnięcie najdalej idących wniosków w stosunku do osób ukaranych przez kolegium, jak również w stosunku do osób, których dane będą sukcesywnie podawane.

4. Zobowiązuje się Wydział Handlu i Usług oraz Komunikacji do dalszych działań zmierzających do wyeliminowania osób o niewłaściwej postawie społecznej, a prowadzących działalność na podstawie zezwolenia.

¹ Na mocy tego artykułu za udział w strajku lub akcji protestacyjnej przewidziana była kara do 3 miesięcy aresztu lub do 5000 zł grzywny.

5. Zobowiązuje się komendanta Milicji Obywatelskiej do dokonania wewnętrznej oceny przebiegu organizowania się kontrprochodu i wyciągnięcia wniosków do dalszych działań w przyszłości w tego typu zdarzeniach.

6. Miejski Sztab Obrony Cywilnej będzie dokonywał oceny realizacji ww. ustaleń na każdym posiedzeniu.^b

Źródło: AP we Wrocławiu, Oddział w Wałbrzychu, KW PZPR w Wałbrzychu, 1943, mps.

^b *Poniżej prostokątna pieczęć Prezydent Miasta mgr Adam Markiewicz z nieczytelnym podpisem odręcznym.*